

7. Ковтун О.І. Стратегія підприємства: Навч. пос. – Львів: Новий Світ – 2000, 2005. – 388 с.
8. Э. Сандей "Оценка состояния маркетинга на промышленных предприятиях в условиях рыночной экономики": Дисс. ... канд. экон. наук. – М., 2003.
9. Маркетинг і менеджмент інноваційного розвитку: Монографія/ За заг. ред. д-р екон. наук, проф. С.М. Ілляшенка. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2006. – 728 с.

УДК 336.71(100)

Доц. У.В. Владичин, канд. екон. наук –
Львівський НУ ім. Івана Франка

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ІНОЗЕМНОГО БАНКІВНИЦТВА

Проаналізовано функції, які виконує іноземне банківництво в розвитку сучасної економіки. Наведено авторський підхід до визначення макроекономічних та мікроекономічних функцій іноземного банківництва, виявлено роль іноземних банківських установ у розвитку банківської системи країни та економіки.

Ключові слова: іноземне банківництво, іноземний капітал, іноземний банк.

Assoc. prof. U.V. Vladychyn – L'viv NU named after Ivan Franko

The function analysis of Foreign banking

The main issue of the article is the function analysis of foreign banking. The authors determination of microeconomic and macroeconomic functions of foreign banking is directed, the role of foreign banks in development of the banking system and economic of country.

Keywords: foreign banking, foreign capital, foreign bank.

Сучасний період розвитку банківської системи та економіки України потребує чіткого визначення орієнтирів подальшого сталого піднесення. Значного розмаху у вітчизняному банківництві набувають процеси залучення іноземних капіталів та створення іноземних банківських установ. Поряд з цим надзвичайної актуальності набувають питання, пов'язані із необхідністю створення іноземних банків та їх місцем у вітчизняній банківській системі, розвитком конкуренції між українськими та іноземними банківськими установами, а також можливості державного контролю за потоками іноземного капіталу та визначення умов і регулювання діяльності іноземних банків в Україні. Дискусійними залишаються також питання щодо залежності подальшого розвитку економіки від іноземного банківського капіталу, а також забезпечення найвищого результату від здійснення банківських операцій та підвищення ефективності діяльності вітчизняних банківських установ.

Проблеми банківської системи та залучення іноземного банківського капіталу в сучасній вітчизняній та зарубіжній літературі вивчали такі науковці, як: М. Алексєнко, Т. Вахненко, А. Вожжов, Г. Габбард, О. Галицька, О. Дзюблюк, Ж. Довгань, А. Косой, І. Лисенко, А. Падалко, Д. Сінкі та інші. Головну увагу у своїх працях вони приділяли діяльності банківських установ, сутності поняття банківського капіталу, визначали його класифікаційні ознаки, а також участь іноземного капіталу у банківській сфері України. Однак, відсутність ґрунтового аналізу функцій іноземного банківництва в сучасній економіці України зумовили виникнення потреби у їх глибокому дослідженні.

Мета дослідження полягає у тому, щоб розкрити функціональне призначення іноземного банківського капіталу в Україні, а зокрема, визначити функції, які виконує іноземне банківництво як на мікро-, так і на макроеконо-

мічному рівнях та, за допомогою виявлених функцій, показати його вплив на розвиток вітчизняної банківської системи та економіки. Для досягнення мети у цій статті здійснено поділ функцій іноземного банківництва на макроекономічні та мікроекономічні, що дає змогу більш ґрунтовно оцінити його значення для вітчизняної економіки.

Вітчизняна та зарубіжна література не подає визначення та класифікації функцій, які виконує іноземне банківництво у розвитку банківської системи та економіки. Тільки існують загальні підходи до визначення функцій банків та банківського капіталу. Зокрема, до основних функцій банківських установ економісти-дослідники відносять: депозитно-кредитну, розрахункову та емісійну функції [4, с. 46]. Економічна література виділяє такі функції банківського капіталу, як захисна, оперативна та регулювальна (регулятивна). З таким поділом погоджуються такі економісти, як М. Алексеєнко [1, с. 50], О. Дзюблюк [3, с. 28] та інші. Дослідник А. Косой виділяє тільки дві функції банківського капіталу: обігову, що полягає в авансуванні у банківський обіг активів, визначених з урахуванням ризику, і резервну, що передбачає створення резерву власного капіталу для відшкодування невиправданого ризику активних операцій [5, с. 37]. За іншими джерелами виділяються такі функції банківського капіталу [2, с. 74]:

- служить буфером, який поглинає збитки і зберігає платоспроможність банку;
- забезпечує доступ до ринків фінансових ресурсів і захищає банки від проблем ліквідності;
- стримує зростання і обмежує ризик банку.

При дослідженні іноземного банківництва варто визначити функції, які воно виконує в банківській системі та економіці країни. За нашим підходом, доцільно виділити дві групи функцій, які виконує іноземне банківництво у сучасній економіці – це мікроекономічні та макроекономічні функції. Зокрема, під мікроекономічними функціями розуміємо функції, які показують призначення та роль іноземного капіталу у процесі розвитку і організації діяльності іноземного банку – суб'єкта іноземного банківництва. Макроекономічні функції характеризують зовнішній прояв властивостей іноземного капіталу та діяльності іноземного банку – суб'єкта іноземного банківництва у банківській системі та його роль в економіці країни.

До мікроекономічних функцій іноземного банківництва, на наш погляд, варто віднести такі (рис. 1):

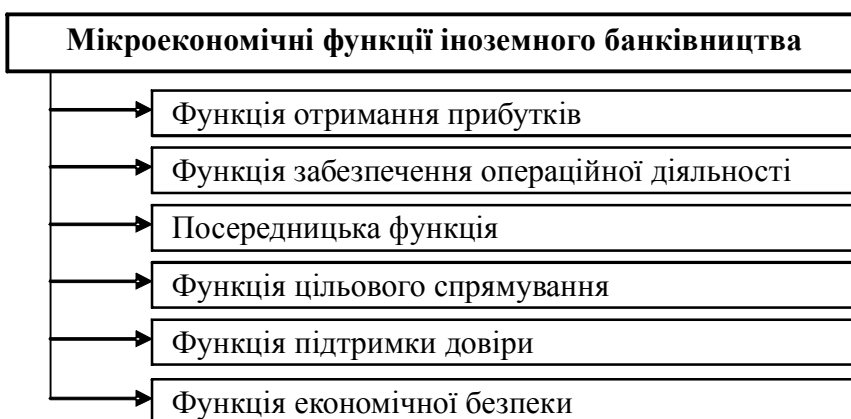

Рис. 1.
Мікроекономічні
функції іноземного
банківництва

1) Функція отримання прибутків. Одним з головних мотивів іноземного банківництва та здійснення діяльності суб'єктами іноземного банківництва є отримання прибутків (чи підвищення обсягів отримуваних прибутків). Іноземні інвестори – суб'єкти іноземного банківництва, виходячи на нові ринки, можуть розширювати спектр операцій, що здійснюються, та надавати нові послуги, що дасть змогу виявити нові джерела прибутку. При цьому вони шукають зручні для них умови роботи. Надають перевагу тим країнам, які характеризуються вигідними правовими і податковими умовами діяльності, доступом до більш дешевих ресурсів (оренда землі, ціни на нерухомість, заробітна плата тощо), стабільним економічним і політичним становищем.

2) Функція забезпечення операційної діяльності. Дає змогу іноземному банку розвиватись на внутрішньому ринку країни, здійснювати банківські операції і надавати послуги, забезпечувати впровадження нових банківських продуктів.

3) Посередницька функція. Іноземний банк – суб'єкт іноземного банківництва виступає посередником при здійсненні різного роду операцій та розрахунків між суб'єктами підприємницької діяльності. Він виступає посередником між особами, які мають вільні грошові кошти та тими, хто їх потребує.

4) Функція цільового спрямування. Полягає у тому, що іноземний банківський капітал використовується переважно на обслуговування експортно-імпортних операцій та надання послуг великим іноземним підприємствам. Іноземні банки супроводжують своїх клієнтів (великі іноземні компанії) у кожній країні. Банки з іноземним капіталом надають перевагу зовнішньоекономічній діяльності суб'єктів господарювання та обслуговуванню великих системних клієнтів (нафтогазова промисловість, хімічна, паливна, харчова тощо). Іноземні банки обслуговують також міжнародні операції (розрахунки) українських компаній, що сприяє їх виходу на міжнародну арену.

5) Функція підтримки довіри. Проявляється у тому, що іноземні банки є відомими у світі, мають добру репутацію, характеризуються значними обсягами капіталів і тривалою роботою на міжнародних ринках, на ринках зарубіжних країн, що переконує клієнтів банку у стабільності і прибутковості. Асоціація українських банків (АУБ) щомісячно публікує рейтингові звіти з показниками, розрахованими за даними балансів банків – членів АУБ, серед яких – дані про розміри активів і зобов'язань; розміри і структуру кредитно-інвестиційного портфеля; розміри власних капіталів банків; обсяги депозитів фізичних і юридичних осіб; фінансові результати діяльності в поточному фінансовому році.

6) Функція економічної безпеки. Спрямована на мінімізацію ризику діяльності банку. Іноземна банківська діяльність тісно пов'язана з ризиками та загрозами, які залежать не тільки від країни розташування банку, а й від строку діяльності банку на ринку, величини його капіталу і видів операцій, які ним здійснюються. Функція економічної безпеки виконується у разі виникнення зовнішньої небезпеки, забезпечуючи зниження та усунення зовнішніх загроз іноземної банківської діяльності. До таких зовнішніх загроз можна віднести спад економіки приймаючої країни, політичну кризу, несприятливі зміни законодавства тощо.

До макроекономічних функцій іноземного банківництва відносимо (рис. 2):

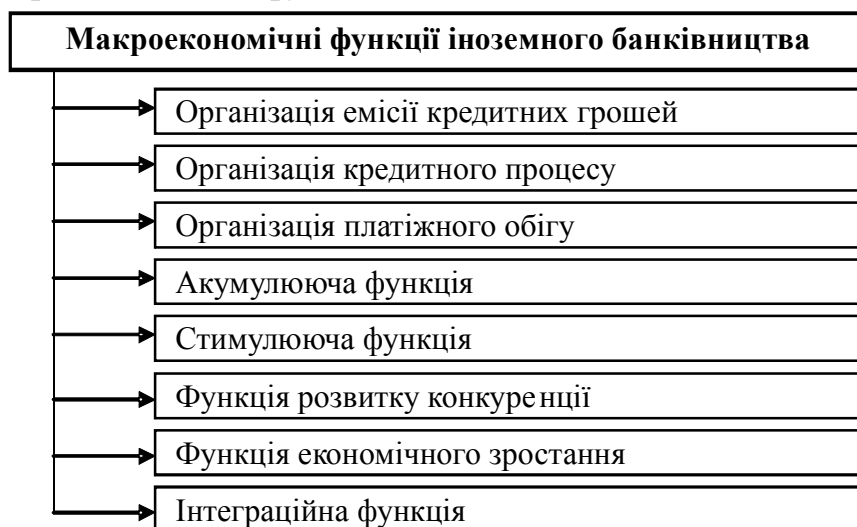

Рис. 2. Макроекономічні функції іноземного банківництва

1) Організація емісії кредитних грошей. У структурі грошового обігу значне місце займає безготівковий обіг, основними емітентами грошей у цьому випадку виступають банківські установи. Банки здійснюють депозитну емісію (випуск кредитних інструментів обігу на підставі створення банком депозитів). Банки здатні збільшувати або зменшувати грошову масу. Це прямо пов'язано з депозитною і кредитною діяльністю банків. Видача кредитів збільшує грошову масу, повернення кредитів – зменшує.

2) Організація кредитного процесу. Забезпечується банками за допомогою механізму створення кредитних засобів обігу. Мобілізуючи ресурси, банки мають можливість заповнювати тимчасову нестачу коштів в одних суб'єктів господарювання за рахунок тимчасового їх надлишку в інших.

3) Організація платіжного обігу. Банки виступають як посередники у платежах, здійснюють розрахунки за дорученням клієнтів, приймають гроші на рахунки і ведуть облік усіх грошових надходжень і виплат.

4) Акумуляувальна функція. Завдяки цій функції здійснюється акумулювання вільних грошових коштів фізичних і юридичних осіб для їх подальшого використання на формування кредитних ресурсів і перерозподілу між сферами національної економіки. Іноземний банк акумулює фінансові ресурси для їх використання на здійснення банківських операцій.

5) Стимулювальна функція. Забезпечує існування банківського бізнесу, стимулює здійснення ефективної діяльності вітчизняних банківських установ, заохочує вітчизняні банки до розширення нових операцій та послуг, використання новітніх банківських технологій та досягнення рівня іноземних банків у сфері залучення і обслуговування клієнтів.

6) Функція розвитку конкуренції. Іноземне банківництво впливає на розвиток конкурентного середовища між банківськими установами. Іноземне банківництво сприяє розвитку конкуренції як між банками з одного боку, так і між підприємствами і організаціями, які мають потребу в кредитах, з другого. З появою великих іноземних банків виникає більш жорстка конкуренція на банківському ринку. Це по-своєму може призвести до зменшення кількості

вітчизняних банків. Поява банків з іноземним капіталом спричиняє злиття і поглинання банківських установ. Таким чином вітчизняна банківська система "очиститься" від малих, фінансово нестійких та неприбуткових банків. Великі іноземні банки мають можливість надавати масштабні кредити, а доступність в отриманні кредитів розвиває конкурентні відносини і посилює конкуренцію між підприємствами.

7) Функція економічного зростання. Полягає в тому, що іноземне банківництво сприяє розвитку не тільки банківської системи, а й економіки країни. Іноземні інвестиції у банківську систему сприяють розвитку реального сектора економіки та підвищенню економічного зростання країни загалом. Окрім цього, іноземні банки приносять на вітчизняний ринок нові робочі місця і нові технології, нові стандарти ведення бізнесу, сприяють розширенню спектра банківських послуг, надають консультаційні послуги та кваліфіковану допомогу при виході на міжнародні фінансові ринки.

8) Інтеграційна функція. Сприяє інтеграції країни у світовий фінансовий простір, вихід на міжнародні ринки та національні ринки зарубіжних держав. За допомогою інтеграційної функції іноземного банківництва з'являється можливість сприяння залученню іноземних капіталів у країну та забезпечується розвиток національної банківської діяльності та економіки.

Проведений функціональний аналіз іноземного банківництва переконує у тому, що діяльність іноземних банківських установ на національних ринках держав покликана виконувати функції, які сприяють розвитку не тільки окремого банку, але й банківської системи та економіки країни загалом. При цьому кожна з наведених функцій може у меншій чи більшій мірі проявлятися залежно від різноманітних чинників, зокрема, від рівня розвитку країни розташування іноземного банку, особливостей державного регулювання іноземного банківництва у приймаючій країні, економічного розвитку держави та темпів його зростання, політичної ситуації в країні, законодавчих обмежень на здійснення банківських операцій, особливостей регулювання іноземного банківництва країнами походження іноземного банківського капіталу, довіри населення до іноземних банків, конкурентних переваг іноземних банків порівняно з банками-резидентами тощо. Саме від правильно обраної стратегії і тактики виходу на закордонні ринки та ведення банківської діяльності залежатиме розширення іноземного банківництва та розвиток національних банківських систем.

Література

1. Алексєнко М.Д. Капітал банку: питання теорії і практики: Монографія. – К.: КНЕУ, 2002. – 276 с.
2. Банковское дело: Учебник. – 2-ое изд., перераб. и доп./ Под ред. Лаврушина О.И. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 672 с.
3. Дзюблюк О.В. Комерційні банки в умовах переходу до ринкових відносин. – Тернопіль, 1996. – 140 с.
4. Енциклопедія банківської справи України/ Редкол.: В.С. Стельмах (голова) та ін. – К.: Молодь, інших Юре, 2001. – 680 с.
5. Косой А.М. Капитал коммерческого банка// Деньги и кредит. – 1993, № 9. – С. 33-44.